

### Розв'язування задач дітьми старшого дошкільного віку як засіб логіко-математичного розвитку.

Формування елементарних математичних уявлень є потужним фактором інтелектуального розвитку дитини, формування її пізнавальних і творчих здібностей. Від ефективності математичного розвитку дитини в дошкільному віці залежить її успішність навчання в початковій школі. Математика стимулює розумову і пізнавальну активність, тобто найкращим чином формує прийоми розумової діяльності і мислительні процеси. Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку є цілеспрямованим та організованим процесом засвоєння знань, умінь, прийомів і способів розумової діяльності дітьми дошкільного віку в обсязі що передбачений Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні. Формування математичних уявлень і понять, математичних дій, розуміння залежностей та відношень сприяють розвитку пам'яті, мови, уяви, емоцій; формують наполегливість, терпіння, творчий потенціал особистості [1]. У процесі математичного та загального розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку важливе місце займає навчання їх вирішенню та складанню простих арифметичних задач. У процесі навчання дітей розв'язуванню арифметичних задач, можна умовно виділити два взаємопов'язаних етапи: ознайомлення зі структурою задачі, способами її вирішення і навчання прийомів обчислення. При цьому діти значною мірою усвідомлюють зміст задачі, вчать знаходити арифметичну дію, оволодівають прийомами додавання і віднімання. Однак, у ДНЗ навчання дітей старшого дошкільного віку вирішенню задач здійснюється без певної системи, що спонукало нас до аналізу цієї проблеми.

Мета статті: проаналізувати систему роботи з розв'язання задач у старших групах дошкільного навчального закладу.

Арифметична задача – це найпростіша суто математична форма відображення реальних ситуацій, що одночасно близькі й зрозумілі дітям і з якими вони щодня стикаються [3, с.121]. Більше тридцяти років тому в роботах відомих педагогів А. М. Леушиної (1955 р.) , пізніше С. О. Тарханової (1976 р.) було показано, що діти, які навчаються за традиційною методикою вирішення арифметичних задач, сприймають зміст задачі як звичайну розповідь або загадку, не усвідомлюють структуру задачі (умова і питання), а тому не надають значення тим числовим даними, про які йдеться в умові задачі, не розуміють і сенсу питання. Засвоєння найпростішої арифметичної задачі потребує аналізу її змісту, виділення її числових даних, розуміння відношень між ними і, звичайно, самих арифметичних дій, які має виконати дитина. При вирішенні задач у дітей виникають певні труднощі. Дошкільникам особливо важко зрозуміти запитання задачі, що відображає матеріальну сутність дій, хоча саме запитання задачі націлює увагу дітей на відношення між числовими даними. Навчання дошкільників розв'язувати арифметичну задачу підводить її до розуміння змісту арифметичних дій (дати-скласти, зменшити - відняти).

Особливе значення у формуванні обчислювальної діяльності здобувають системність і поетапність в роботі. Навчання слід починати з ознайомлення з структурою арифметичної задачі на основі задачі – драматизації. Принципово важливо ознайомити дитину з різними типами задач, надати допомогу у виявленні специфіки. Визначити особливості різних типів задач, не використовуючи при цьому складні терміни. Саме це озброює дитину узагальненими способами розумової діяльності, на що в подальшому можна буде спиратися при навчанні математиці в початковій школі [3, с.124].

Важко не оцінити, яку роль відіграють задачі в житті дитини. Потрібно про них не забувати в роботі з дітьми. На нашу думку, вихователь повинен пропонувати дітям різноманітні задачі, з метою ускладнення змісту попередньо засвоєних.

Для вихователів, а також і для самих батьків ми хотіли б запропонувати алгоритм вирішення задач, а також різні типи задач, які можна застосувати в роботі зі старшими дошкільниками.

Алгоритм вирішення задач.

1. Зачитуємо задачу (говоримо що це є задача).
2. Уточнюємо що є умовою, а що є питанням задачі.
3. Аналіз цієї задачі з демонстрацією наочного матеріалу.
4. Пошук шляхів вирішення.
5. Вибір арифметичної дії, що допомагає вирішити задачу.
6. Складання числового прикладу за допомогою числової каси.
7. Знаходження шуканого та уточнення способу дій.
8. Перевірка отриманого результату.

Наводимо приклади задач, що будуть цікавими для дітей дошкільного віку.

Задачі-історії.

1. Дні тижня зібралися подорожувати. Швиденько зібралися і вирушили на вокзал. Зайшли до вагону, а кондуктор говорить:  
- На всіх місць не вистачить, тому я вас розміщу у двох вагонах. Двоє сядуть у вагон під номером 1, а п'ятеро у вагон під номером 2. На скільки днів тижня більше їхало у другому вагоні?

2. Вирішили Вовчик-братик та Лисичка-сестричка зварити юшку. Пішли вони на річку ловити рибу.

- Я зловила 11 рибинок-мовила Лисичка.

- А я на 3 більше-сказав Вовчик.

Скільки рибинок зловив Вовчик?

3. Ведмежа і Їжачок пішли збирати ягоди. Назбирали ягідок і вирішили полічити їх. Лисеня швиденько порахувало ягоди, а Ведмежа бурмоче собі під ніс : «4 малинки і одна ожинка».

Скільки ягід збрало Ведмежатко?

Задачі-вірші.

1. Біля річки на галявіці  
Знайшли моркву сірі зайці,  
8 морквин - це немало,  
Одну з'їли.

Скільки стало?

3. Йде стежинкою лисичка,  
З нею три сестрички,  
Дятел стукає, рахує:  
Скільки лісом їх крокує?

4. Я - маленьке білчечка.

Ягідки, горіхи рахую щодня.

Ось один, а ось ще п'ятий,

Як мені порахувати?

5. Ось до лісу на дубок

Прилетіло шість сорок.

Потім збільшилось на дві.

Скільки зараз стало їх?

Задача-жарт

В нашій хаті пил стовпом,

Бігають усі кругом.

Що зчинилось справді тут?

Може прибирають бруд?

- Ні! – кричить малий Андрій -

В нашій хаті-суховій!

Він заніс до нас листочки

І сховав їх у куточки,

А сказати не схотів

Скільки тут брудних кутків.

В хаті нашій - три кімнати,

Допоможіть порахувати!

Збільшення на 1.

Наталка поклала у коробочку 4 іграшки, а Іринка поклала на 1 іграшку більше. Скільки іграшок у коробку поклала Іринка?

Зменшення на 1.

З однієї хмарки летіло 10 сріблястих маленьких сніжинок, а з другої летіло на 1 сніжинку менше. Скільки сніжинок летіло з другої хмаринки?

Числова задача.

На тарілці було 6 жовтих та 3 червоних яблука. Скільки всього яблук було на тарілці? (діти складають задачу за прикладом).

Задача-жарт

У Олі і Тані по-одному платтячку. Одне платтячко рожеве, інше зелене. У Тані - рожеве платтячко. Яке платтячко у Валі?

Задача-драматизація

У магазині Іра купила дві булочки і один бублик. Скільки всього випічки купила Іра в магазині?

Діти, те про що я розказала вам це задача. Таню, яка умова задачі?

- Умовою є те,що Іра купила дві булочки і один бублик?
- А яке є питання задачі?
- Скільки всього випічки купила Іра в магазині? (відповідають діти)
- Діти,скільки випічки ви бачите на столі?
- А як ви про це дізналися?(порахували).
- Оксанко, порахуй скільки випічки на столі?
- Діти те, що ви порахували випічку ми покажемо дією. Давайте бублика покладемо до булочок, щоб вони лежали в одній купці.

Те, що ми зробили я вам покажу цифрами і математичними знаками.

Малює знак «+» - плюс. Коли об'єднуємо булочки із бубликом,то знак «+» ставимо між булочками і бубликом. Якщо ми додаємо дві булочки і один бублик,то всього їх буде три. Те,що їх буде всього три можна показати знаком дорівнює. Скільки всього випічки – давайте поставимо число, яке позначає кількість випічки?

Бублик і булочки можна замінити на відповідні цифри,які позначають число. Тому ось у нас дві булочки. Яку ми цифру поставимо? Давайте знайдемо цифру, яка позначає кількість бубликів? Чому у нашій задачі ми обрали дію додавання? Ми обрали дію додавання тому,що в питанні задачі сказано: скільки всього випічки?

Задача-ілюстрація (до задачі пропонується картинка, на якій зображено зайчики і їжачок).

- Діти, подивіться на картинку. Що ви бачите?

- Зайчики і їжачок.

- Скільки зайчиків ви бачите?

- Один зайчик, два зайчики, три зайчики - всього три зайчики.

- А скільки їжаків?

- Один їжачок.

- Діти подивіться на картинку і придумайте кожен про себе задачу.

На поляні гралися три зайчики і один їжачок. Звірятка гралися у хованки і їжачок сховався під кушником. Скільки звірів залишилося на галявині? Діти, якою цифрою позначимо число зайчиків? Виставляємо цифру три. Що ми маємо зробити в задачі, яку арифметичну дію вибрати,щоб дізнатися скільки звірів залишилося на галявині, після того як сховався їжачок? Виставляємо цифру 3 і 1 . Ставимо знак мінус.

- Якщо від 4 звірів відняти чи забрати їжачка (який сховався),то скільки залишилось звірів на галявині?

- Залишилося троє звірів.

- Яким знаком ми це покажемо?

- Знаком мінус.

- А чому ми обрали дію віднімання?(тому що так записано в умові задачі).

Вирішальну роль у розумовому розвитку дітей відіграють арифметичні задачі, їх розв'язання. Тому вихователь не повинен забувати про те, що арифметична задача - запорука успіху дітей під час подальшого навчання. Запропоновані нами задачі можуть використовуватися в системі робіт з формування елементарних математичних уявлень дітей старшого дошкільного віку. Використання різних типів задач здійснюється через такі форми роботи як заняття, математичні розваги, самостійна ігрова діяльність, індивідуальна робота.

Список використаних джерел та літератури.

1. Буре Р. С. Готуємо дітей до школи: Книга для вихователя дитячого садка. - М.: Просвещение, 1985. - 25с.
2. Виховання і навчання дітей шостого року життя: Книга для вихователів дитячого сада. / Під ред.Л.А. Парамонова і О.С. Ушаковой.- М.:Освіта, 1987.-160с.
3. Щербакова Е. И. Теория и методика математического развития дошкольников: Учебное пособие / Е. И. Щербакова. - М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2005. - 392 с., С.121, С.124
- 4.Брежнева О. Г. Цифри подобаються, а грати з ними важко//Дошкільне виховання,1997. - № 3.